

Asia: VN/18780/2023

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta. (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi).

Lausunnonantajan lausunto

Onko valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun ja vuorovaikutuksen järjestämiseen näkemyksiä?

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (jatkossa VALLI ry) pitää hyvänä, että liikennejärjestelmäsuunnitelman yhdeksi valmistelutoimenpiteiksi on nostettu yhteistyö ja vuorovaikutus eri toimijoiden, kuten järjestöjen ja kansalaisten kanssa. VALLI ry korostaa erityisryhmien kuulemisen tärkeyttä.

Liikkuminen ja siihen liittyvät palvelut ovat välttämättömiä arjessa hyvin monenlaisille kansalaisille. Kaikilla ei ole mahdollisuutta valita vaihtoehtoisia liikkumisen palveluita, ja esimerkiksi liikkumisen ja liikkumisen palveluiden esteettömyyteen tulee kiinnittää huomiota kaikissa muodoissaan ja suunnitteluprosessin vaiheissa. Nyt valmistelussa oleva liikennejärjestelmäsuunnitelman vuorovaikutuksen ja viestinnän osalta eri prosessin vaiheet on esitetty selkeästi. Konkreettiset tavat, joilla vuorovaikutusta ja eri toimijoiden kuulemista toteutetaan myös jatkossa ja osana arviointityötä, ei käy selkeästi ilmi arviointiohjelmasta.

On hyvä, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmassa hyödynnetään ennakoivia ja esimerkiksi Valtioneuvoston tulevaisuusselontekoja, sillä myös sitä kautta erilaisten kansalaisten ja ryhmien tarpeita myös liikkumiseen on mahdollista ottaa huomioon.

Kohdistuuko voimassa olevan valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelman visioon tai tavoitteisiin muutostarpeita? Mikäli kyllä, millaisia muutostarpeita ja miksi? (Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelman sivut 10-11).

Tavoitteet ovat kokonaisuudessaan hyviä. On kuitenkin muistettava, että julkisen liikenteen tulee olla saavutettavaa ihan kaikille kansalaisille. On

huolehdittava, että eri puolelta Suomea on mahdollista päästä liikkumaan myös muutoin kuin omaa ajoneuvoa käyttäen. Julkinen liikennejärjestelmä ei myöskään voi pelkästään nojautua digitaalisiin ratkaisuihin. Tähän liittyen VALLI ry antoi 25.8.2023 konkreettisia esimerkkejä lausunnossaan liikenteen esteettömyysvisiosta (Asia: VN/26048/2021).

VALLI ry pitää hyvänä, että varautuminen ja liikennejärjestelmän resilienssi on nostettu mukaan arviointiohjelmaan. Digitaalisuuden ensisijaisuus on myös punnittava huoltovarmuudessa ja varautumisessa, esimerkiksi laajat sähkökatkokset eivät voi täysin pysäyttää liikennettä. Vaihtoehtoiset tavat liikennetiedottamiseen ja matkalippujen ostoon täytyy aina olla olemassa.

Tavoitteiden osalta tehokkuustavoite on ymmärrettävä, mutta samalla tulee muistaa, että kaikissa liikennejärjestelmäratkaisuisissa ei voi ajatella ensisijassa taloudellista hyödyn maksimointia. Jos harvaan asutulla alueella julkisen liikenteen, esimerkiksi bussiyhteyksien tai palvelulinjojen täyttöaste ei ole korkea, se ei voi automaattisesti olla syytä lopettaa tai liiaksi harventaa yhteyksien vuorovälejä. Tällöin tehokkuutta tulee arvioida ja mitata muilla kriteereillä kuten sitä, onko liikenneyhteys ainut mahdollisuus päästä julkisiin palveluihin, joita vähennetään jatkuvasti harvaan asutuilla alueilla ja keskitetään suurin kasvukeskuksiin.

Julkisen liikenteen vuorovälien ristiriita täyttöasteessa ja kansalaisten palveluihin pääsyssä eivät koske pelkästään harvaan asuttuja alueita, vaan käytännössä haastaa myös suurissa taajamissa ja kaupungeissa asuvia.

Julkisen liikenteen tehokkuutta edistää moninainen tiedottaminen. Esimerkiksi erilaisista palvelulinjoista on vähän tietoa saatavilla varsinkin niille, jotka eivät käytä Internetiä. Paperiset tiedotteet kotiin lisäävät tietoutta vaihtoehtoista, ja siten edistävät liikenteen käyttöä.

Onko suunnitelman vaikutusarviointiin ja SOVA-lain (8.4.2005/200 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista) mukaisen ympäristöarvioinnin valmisteluun näkemyksiä?

Ei lausuttavaa.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta. VALLI ry on 70 vuotta toiminut valtakunnallinen vanhusalan asiantuntijajärjestö, joka yhdessä 61 jäsenyhteisönsä kanssa tekee töitä paremman vanhuuden puolesta. VALLI ry toimii jäsenyhteisöjensä edunvalvojana. Liitto tuo esille ikääntyvien ja vanhojen ihmisten äänen, kokemuksen ja tarpeen. Vaikuttamistoiminnan ja

kehittämistoiminnan lisäksi VALLissa on toimintoina Ikäteknologiakeskus, Etsivän vanhustyön verkostokeskus sekä Vanhustyön Trainee -toiminta nuorille.

Dufva Virpi
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry